

information
maluppfyllelse
Bibliotekslagen
källkritik
läsare
informationssökning
lärares
utbildning UNESCO LOS
böcker
skolledning HUFB Skollagen
pedagoger
GY11
Staffangymnasiet
elever
IFLA skriva
läsa skolbibliotek
verksamhet
demokrati
bibliotek
bibliotekarie
rektor
samarbete

2024-2026

Staffangymnasiet
Hälsinglands Utbildningsförbund

Antagen av

Staffangymnasiets rektorer:

Fredrik Lindkvist
Ann-Charlotte Låks

samt

Gabriella Bild Jensen-Sondrup, bibliotekarie

2024-01-31

Staffangymnasiet
Söderhamn

Innehåll

Skolbiblioteksplan för Staffangymnasiet	4
1. Bakgrund och syfte.....	4
2. Uppdrag	5
3. Vision för skolbiblioteksverksamheten.....	5
4. Styrdokument	6
4.1 Bibliotekslagen	6
4.2 Skollagen.....	7
4.3 UNESCO:s och IFLA:s skolbiblioteksmanifest.....	7
4.4 Gy2011	9
5. Verksamhetsmål.....	10
5.1 Mål för läsfrämjande arbete och informationskompetens.....	10
5.1.1 Metoder för läsfrämjande aktiviteter (LOS)	10
5.1.2 Metoder för informationskompetens (MIK)	11
6. Arbetsmodell inspirerad av Bessemermodellen	11
6.1 Att legitimera bibliotekets roll: skolledning – bibliotekarie	12
6.2 Att samarbeta: lärare – bibliotekarie.....	13
6.3 Att förmedla: Bibliotekarie – skola	14
7. Sammanfattning	14
8. Litteraturlista & Källförteckning	16

Skolbiblioteksplan för Staffangymnasiet

1. Bakgrund och syfte

Att kunna läsa, förstå och göra sig förstådd i samhället är en demokratisk rättighet. Bibliotek i allmänhet har en stor del i arbetet att förse samhällets medborgare med kunskap i hur att leta information och hur att sedan kunna hantera den.

Skollagen (SFS 2010:800) ger alla elever rätten till ett skolbibliotek, men hur detta ska vara utformat lämnas relativt fritt att tolka.

*36 § Eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.
Lag (2022:1315)..*

Under hösten 2023 lade regeringen fram ett förslag om att alla skolor ska ha bemannade bibliotek och att det ska satsas på läsning och boktillgång. Vår skola kommer att följa beslutet när det väl kommer.¹ Därför är det i nuläget av stor vikt för skolans ledning, pedagoger och bibliotekarier att utarbeta ett gemensamt dokument för hur arbetet i och kring biblioteket ska utformas för att gagna eleverna i deras arbete. Skolbibliotek har en stor uppgift i att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

Biblioteksplanen ska säkerställa en högkvalitativ nivå på skolbibliotekets olika verksamheter. Den ska även legitimera bibliotekets roll som en av de pedagogiska aktörerna på skolan för att förankra och integrera skolbiblioteket i skolans verksamhet. Angående just biblioteksplaner så framgår det i Bibliotekslagens 17 § att "Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961)" samt enligt 18 § att den av regeringen utsatta kontrollmyndighet samt de regionala biblioteksverksamheterna samt kommunerna ska ha uppföljning av de antagna biblioteksplanerna. I detta fall är det skolans ledning som ansvarar för att biblioteksplanen följs, eftersom Staffangymnasiet ingår i Hälsinglands Utbildningsförbund och inte är ett kommunalt bibliotek som sådant.

Även Bibliotekslagen (SFS 2013:801) påpekar vikten av att ge den prioriterade gruppen barn och unga tillgång till bibliotek. I Bibliotekslagen 2 § står det att det allmänna biblioteksväsendet, där skolbiblioteken är en del, ska arbeta för det demokratiska samhällets utveckling. I 8 § står att

---

¹ Regeringens lässatsning:
bemanna <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/09/regeringens-lassatsning-bemannade-skolbibliotek-och-pengar-for-att-kopa-in-bocker/de-skolbibliotek-och-pengar-for-att-kopa-in-bocker> - Regeringen.se

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

I 10 § handlar det om skolbibliotek och kopplingen till Skollagens 36 § som nämndes ovan.

De styrdokument som presenteras nedan i avsnitt 4, och som Staffangymnasiets bibliotek bygger sin verksamhet på, fastslår att det är rektorernas ansvar för att skolbibliotekets verksamheter fungerar i samklang med skolans pedagogiska team. Biblioteket ska ses som en resurs för både elever och personal. Biblioteksplanens roll är även att belysa hur verksamheterna är fördelade och för att göra bibliotekets uppdrag synligt samt att presentera skolans visioner gällande skolbiblioteket. Biblioteket ska tas med i och utvärderas i skolans Systematiska kvalitetsarbete (SKA)

2. Uppdrag

Staffangymnasiets bibliotek bidrar, genom sitt sätt att utforma sina verksamheter samt genom att vara en pedagogisk stödresurs, till att främja elevernas måluppfyllelse. Det finns två större huvudverksamheter att ge extra uppmärksamhet åt;

Läs- och skrivfrämjande (LOS) samt
Medie- och informationskunnighet (MIK).

Nyckelverksamheter inom dessa båda områden är att väcka elevernas nyfikenhet, uppmuntra till omvärldsbevakning samt att förbereda eleverna i sin roll som demokratiskt medvetna samhällsmedborgare. Dessutom finns en förhoppning att skapa livslångt biblioteksanvändande.

3. Vision för skolbiblioteksverksamheten

Visionen är att skapa ett väl fungerande skolbibliotek där skolbibliotekarie, skolledare och pedagoger samarbetar mot gemensamma mål.

Skolbiblioteket ska arbeta efter dessa punkter:

1. Staffangymnasiets bibliotek ska arbeta med varje elevs måluppfyllelse genom ett väl utvecklat samarbete med pedagoger och annan personal, från planeringsstadium fram till examination. Därigenom stöds eleven genom hela sin kunskapsutveckling. Biblioteket är således en pedagogisk resurs till både lärare och elever och omfattar skolan alla ämnesområden.
2. Biblioteket är en naturlig plats för att arbeta med projekt som stimulerar läslust och för att ge stöd till elever i deras skriv- och läsinlärningsprocess samt språkutveckling.

3. Biblioteket är en resurs för att öka informationskompetensen hos elever och skolans personal, samt stimulera till kritiskt tänkande.
4. Biblioteket är en neutral mötesplats både för skolans elever och personal. Det är en "annorlunda plats" – varken hem eller skola. Bibliotekarien är sålunda en "annan sorts vuxen" för eleverna – varken lärare eller förälder. Alla ska känna sig välkomna och alla ska bemötas med respekt. Här blir ingen bedömd eller granskad.
5. En fortsatt hög kvalitet på skolbiblioteket och dess verksamheter innebär ett krav på utbildad bemanning, ett väl fungerande mediebestånd samt en god arbetsmiljö för såväl elever som personal.

4. Styrdokument

De principer som fastslagits i följande dokument (Bibliotekslagen, Skollagen, UNESCOs och IFLAs manifest samt Gy11) är vad som ligger till grund för skolbibliotekets verksamhet.

4.1 Bibliotekslagen

Bibliotekslagen (2013:801) ligger till grund för all form av biblioteksverksamhet i Sverige oavsett om det gäller folkbibliotek eller skolbibliotek. Sålunda ligger även gymnasiebibliotek inom ramarna för denna lag.

Enligt 2 § i bibliotekslagen ska det allmänna biblioteksväsendet arbeta för det demokratiska samhällets utveckling. Detta görs genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och öka intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturella verksamheter i allmänhet. Biblioteksverksamhet ska vara tillgänglig för alla.

Enligt 4 § ska de allmänna biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, detta genom att utifrån de särskilda behoven erbjuda litteratur samt tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av viktig information.

Enligt 5 § ska de allmänna biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska. Detta genom att erbjuda litteratur dels på de nationella minoritetsspråken, dels på andra språk än de nationella minoritetsspråken samt på svenska och lättläst svenska.

I 10 § kopplas Bibliotekslagen samman med Skollagens 36 § där det handlar om skolbibliotek och att alla skolor ska ha tillgång till ett bibliotek.

Detta gäller även gymnasiebibliotek, och vi följer utvecklingen kring regeringens förslag om att alla skolor ska ha tillgång till bemannade bibliotek. Se fotnot 1.

4.2 Skollagen

Enligt 2 kap. 36 § i skollagen (2010:800) ska elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. (*Lag (2022:1315)*)

Enligt 5 kap. 3 § ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Enligt 15 kap. 2 § ska gymnasieskolan ge en god grund för både yrkesverksamhet och fortsatta studier men även för den personliga utvecklingen och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utbildningen ska utformas på så sätt att den främjar social gemenskap och utvecklar elevens förmåga att både självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa sina kunskaper.

Biblioteksverksamheten ska främja detta arbete och koppla samman bibliotekslagen med skollagen.

4.3 UNESCO:s och IFLA:s skolbiblioteksmanifest

UNESCO har i ett samarbete med IFLA (International Federation of Library Associations) tagit fram vissa rekommendationer för biblioteksutveckling (Svenska Uneskorådet, 2006 samt IFLA, 2004).

Idag krävs det mycket av den enskilde individen för att denne fullt ut ska kunna vara en del av det demokratiska samhället. Biblioteken har en självklar plats i arbetet med att ge medborgarna en nära tillgång till litteratur och information som kan stärka och stimulera dem i deras läsning.

Skolbibliotek i sin tur är viktiga för att nå nya generationer läsare och för att bilda barn och unga. En av tankarna med skolbibliotek är att de ska förmedla kunskap och tankar som är grundläggande i vårt informations- och kunskapssamhälle. Eleverna ska få färdigheter som behövs för en livslång lärandeprocess. Skolbiblioteket erbjuder hjälp och undervisning i informationssökning och ett kritiskt tänkande i arbetet med att hantera informationskällor.

Enligt UNESCO:s manifest är det ett faktum att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras genom ett välutvecklat samarbete mellan skolbibliotekarie och lärare. Skolbibliotekets roll som läs- och skrivfrämjare, kulturförmedlare samt rollen att stärka informationskunnigheten är en viktig del i utbildningsväsendet. De grundläggande uppgifterna som skolbiblioteket har är därför:

"Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.

Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.

Att ge eleverna träning o att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.

Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.

Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

Att främja läsning.

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

Skolbiblioteket kan fullgöra dessa uppgifter genom att upprätta handlingsplaner och utveckla sina tjänster, genom urval och anskaffning av lämpliga informationskällor samt att erbjuda vägledning och undervisning med hjälp av utbildad personal.”

(Svenska Unescorådet, 2006 s. 15)

Unescos manifest fastslår även att:

”I en värld där samverkan betyder allt mer måste skolbibliotekarierna ha den kompetens som behövs för att stödja elever och lärare vid informationssökning. Skolbibliotekarierna bör därför ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.”
(Ibid.)

I IFLA:s manifest nämns riktlinjer som ska guida och hjälpa beslutsfattare inom utbildningsväsendet samt skolbibliotekspersonal i arbetet med att ta fram handlingsplaner.

IFLA menar att målet för skolbiblioteken är att vara en bidragande del i informationskompetensutvecklingen hos eleverna. Detta ska bidra till att de blir ansvarsfulla samt kritiskt och etiskt tänkande samhällsmedborgare. En av huvuduppgifterna som skolbibliotekarien har är att bidra till skolans uppdrag och mål. Skolbiblioteket ska fungera som en stödfunktion i undervisningen och lärandet i skolan.

Tjänster och verksamheter på biblioteket ska utformas av en kvalificerad skolbibliotekarie i nära samråd med rektorer, ämnesansvariga lärare och andra lärare på skolan. Bibliotekariens och lärarnas nära samarbete bör enligt IFLA riktas mot centrala aktiviteter såsom bland annat;

- främjande av litteracitet och läsning (LOS)

- medie- och informationskunnighet (MIK)
- forskningsbaserat lärande
- fortbildningsstöd till lärare
- främjande av litteratur och kultur

Skolbibliotekariens huvuduppgift är enligt IFLA (2004) att bidra till skolans uppdrag och mål samt att utveckla detsamma inom skolbibliotekets verksamhet. Bibliotekarien har kunskap om informationshantering som möter behoven hos skolans elever. Bibliotekarien försörjer personal och elever med MIK och hur att använda både tryckta och elektroniska källor. Utöver detta ska bibliotekarien arbeta med främjandet av litteratur, media och kultur samt arbeta med läs- och skrivfrämjande insatser.

"Skolbibliotekspersonalen är ansvarig för att efterleva en hög etisk standard i samröret med alla på skolan. Alla användare bör bemötas lika oavsett förmåga och bakgrund. Tjänsterna bör anpassas för att matcha behoven hos den individuella brukaren. I syfte att stärka skolbibliotekets roll som en öppen och trygg läromiljö bör personalen betona sin roll som rådgivare snarare än som undervisningspersonal i traditionell mening. Detta innebär framför allt att den måste försöka sätta sig in i användarens perspektiv hellre än att låta sig ensidigt påverkas av sina egna attityder och fördomar i tillhandahållandet av biblioteksservice." (IFLA/UNESCO, 2004 s. 13)

4.4 Skolverkets riktlinjer samt Gy2011

Skolverket har under 2023 utvärderat och uppdaterat sina riktlinjer kring hur ett skolbibliotek ska utformas. De lägger stor vikt vid att det är rektor som sätter ramar och strukturer för att skolbiblioteket används integrerat i den övriga pedagogiska verksamheten på skolan, samt att skolbiblioteket ska planeras in och utvärderas inom det ordinarie kvalitetsarbetet.²

I gymnasieskolans läroplan, Gy2011, framgår att gymnasieskolan ska förbereda eleverna för yrkesverksamhet eller fortsatta studier på högskola eller universitet, men det står även att eleverna ska få stöd i sin personliga utveckling och hjälpa dem till ett aktivt deltagande i samhällslivet. Det ligger på rektornivå att leda och samordna det pedagogiska arbetet och det ligger även på dennes ansvar att se till att skolbiblioteket används aktivt i undervisningen. Detta för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens. (LOS och MIK)

De högskoleförberedande programmen har en gemensam grund i fördjupade kunskaper inom bland annat källkritik, kritiskt tänkande, läsförståelse, studieteknik och vetenskapligt förhållningssätt.

---

² Planera, genomföra och utvärdera skolbibliotek [https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../skolbibliotekarie/planera-genomfora-och-utvardera-skolbibliotekets-verksamhetets-verksamhet - Skolverket](https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../skolbibliotekarie/planera-genomfora-och-utvardera-skolbibliotekets-verksamhetets-verksamhet-Skolverket) (2023-01-26)

I yrkesprogrammen finns ett fokus på att göra eleverna anställningsbara samt att ge dem förutsättningar för att starta eget företagande eller fortsätta med vidare studier.

Introduktionsprogrammen ger elever, som saknar behörighet till ett nationellt program, individuellt anpassad utbildning som kan leda till att eleven väljer fortsatta studier eller får möjlighet att etableras på arbetsmarknaden.

I Gy2011 s. 27 finns en modell beskriven där det bland annat presenteras begrepp så som *källkritik*, *genreskrivande*, *vetenskapligt förhållningssätt*, *kritiskt tänkande*, *belysa frågor ur flera perspektiv*, *hantera stora textmängder*, *studieteknik och ansvar*. På dessa punkter kan skolbibliotekarien ses som en medpedagog och erbjuda tjänster som underlättar både pedagogernas samt elevernas arbete.

5. Verksamhetsmål

Biblioteket ska vara en central plats både för studier och avslappning. Arbetet sker med eleverna i fokus och utifrån den pedagogik som biblioteket kan erbjuda (t.ex. referenssamtal och informationshanteringsprocessen men likväl bokprat och råd inför läsning på fritiden). Målet är att visa eleverna möjligheterna som finns på bibliotek så att de fortsätter använda dem även efter examen. Biblioteken bidrar till att skapa informationskunniga samhällsmedborgare.

5.1 Mål för läsfrämjande arbete och informationskompetens

Målen för skolbibliotekets verksamhet är de samma som anges i skolans utbildningsmål, kurs- och ämnesplaner samt läroplaner. Eleven ska ha som mål att bli kompetenta läsare i ett samhälle som ställer krav på god medie- och informationskännedom. De två inriktningarna MIK och LOS ger genom olika projekt som löser av varandra genom gymnasiet tre år. Eleverna ska under hela studietiden ha en koppling till biblioteket och få en påbyggnadsutbildning i både medie- och informationskännedom och läs- och skrivkunskap. Målet kan bland annat nås genom följande metoder:

5.1.1 Metoder för läsfrämjande aktiviteter (LOS)

- Läsprojekt klassvis i år 1, 2, 3
- Skrivprojekt i skolan, kreativt skrivande
- Arbeta med att tillhandahålla ett inspirerande och uppdaterat bestånd i biblioteket
- Boktips
- Årliga författarbesök

- Högläsning och berättande i olika former, kreativt berättande
- Föreläsningar om olika epoker och genrer
- Skapandet av en inbjudande och inspirerande miljö i biblioteket
- Boksamtal (efter utläst bok)
- Besök på folkbibliotek
- Tävlingar, skrivprojekt med Författarcentrum etc.
- Läslovsaktiviteter, Bokbingo etc.
- Teaterbesök, museibesök etc för att inspirera till kulturliv

5.1.2 Metoder för informationskompetens (MIK)

- Informationssökning i olika typer av medier
- Söka i olika databaser / sökverktyg
- Formulera sökstrategier (bli medveten om sin informationssökningsprocess/ISP)
- Prova olika digitala verktyg – digital kompetens
- Använda Internet med kritiskt perspektiv
- Arbeta kontinuerligt med källkritik genom alla tre år
- Jämföra fakta i olika texter
- Arbeta med källhänvisningar
- Bibliotekskunskap
- Träna netikett

6. Arbetsmodell inspirerad av Bessemermodellen

Modell för skolbibliotekssamarbete

Denna modell är en så kallad ansvarsflödesmodell och ligger till grund för allt arbete på biblioteket. Den visar hur ansvarsfördelningen mellan skolledning, pedagoger och bibliotekarien ska fungera. I enhet med Skolverkets riktlinjer.

Processen ska ses som konstant: skolledningen arbetar med att legitimera bibliotekets roll i skolans verksamhet, skolbibliotekarie och lärarkår samarbetar tätt och skolbibliotekarien förmedlar till både lärare och elever vad denne kan bidra med i olika undervisningsdelar. Förklaringar till flödesprocessen finns nedan.

6.1 Att legitimera bibliotekets roll: skolledning – bibliotekarie

Det ligger på skolledningens ansvar att legitimera biblioteksverksamheten och att uppmana och uppmuntra pedagogernas samarbete med biblioteket. Bibliotekarien ska inkluderas i planering, genomförande och utvärdering av olika arbetsmoment och projekt.

Biblioteket är en del i skolans undervisning och har en stöttande pedagogisk funktion i utbildningsprocessen, allt för att öka måluppfyllelsen hos eleverna.

Arbetet sker med inspiration från Loertschers Skolbibliotekstaxonomi (Loertscher, 2000) och bör befinna sig på nivå 6 och uppåt (kursiv stil). Det ser ut som följer:

1. Ingen inblandning – biblioteket är passivt
2. Lagerlokal för självbetjäning – bibliotek och mediebestånd finns tillgängligt för lärare och elever som själv hämtar det de ska ha
3. Individuell referenstjänst – lärare och elever får enbart den information/det material de efterfrågar
4. Spontan samverkan – temaarbeten och andra aktiviteter där biblioteket används förekommer, dock utan förvarning eller planering tillsammans med bibliotekarien
5. Flyktig planering – spontan planering förekommer, t.ex. genom tips på artiklar eller böcker att arbeta kring. Sker ofta i korridorer eller personalrum.
6. *Planerad materialförsörjning – läraren förvarnar om till exempel temastudier och bibliotekarien förbereds för att kunna förse det efterfrågade materialet.*
7. *Missionerande utåtriktat arbete – bibliotekarien bokpratar och marknadsför bibliotekets tjänster och arbetar läsfrämjande*
8. *Formell planering – bibliotekarien är med i planering av olika temaarbeten och föreläsningar. Fungerar som stöd i undervisningen.*
9. *Undervisningsplanering – bibliotekarien deltar i planering, genomförande och utvärdering av kurslitteratur. Ses som en berikande resurs.*
10. *Pedagogiskt utvecklingsarbete – bibliotekarien deltar tillsammans med pedagogerna i det övergripande planeringsarbetet på skolan.*

(Loertscher, 2000 s. 17-22, fritt översatt från engelska)

Rektorns och skolledningens roll i samarbetet mellan skolbibliotek och pedagoger fastslås i även i IFLA:s dokument Riktlinjer för skolbibliotek. I detta förklaras att rektor ska

”erkänna betydelsen av en effektiv skolbiblioteksservice och uppmuntra användningen av den. Rektorn bör ha ett nära samarbete med biblioteket i utformningen av skolutvecklingsplaner, särskilt inom områdena för informationskompetens och läsfrämjande. /.../ Rektorn bör också svara för samarbetet mellan undervisningspersonal och bibliotekspersonal. Han eller hon måste se till att skolbibliotekarierna är involverade i undervisning, ämnesplanering, fortlöpande personalutveckling samt utvärdering av program och elevernas lärande.” (IFLA/UNESCO, 2004 s. 15)

6.2 Att samarbeta: lärare – bibliotekarie

I boken *Bibliotekarien som medpedagog. Eller: Varför sitter det ingen i lånedisken?* (Malmberg & Graner 2014) framhävs vikten av skolbibliotekets nätverkande med skolans övriga personal för att biblioteksverksamheten ska bli riktigt meningsfull och angelägen. Nätverkande bör inte enbart ske med lärare utan även med studie- och yrkesvägledare samt specialpedagoger. Detta samarbete gör det bibliotekspedagogiska arbetet mer synligt genom att det skapar nya lärsituationer för eleverna.

Bibliotekarien måste visa sig tillgänglig och öppen för idéer och ta initiativ till diskussioner om vad man kan samarbeta kring. En öppen dialog och ett bra samarbete etablerar bibliotekets roll och tydliggör bibliotekets status som pedagogiskt verktyg i verksamheten.

Bibliotekarien måste även ha ett socialt nätverkande med eleverna för att visa att han/hon engagerar sig i dem och är intresserad i deras tankar, intressen och vardag.

”Nätverkandet har som mål att lärarna ska se bibliotekarien som en naturlig samtalspartner och en pedagogisk resurs.” (Malmberg & Graner 2014, s. 62)

”Att vara medpedagog innebär att bibliotekarien går in som likvärdig samarbetspartner tillsammans med läraren, fränsett det faktum att bibliotekarien till skillnad från läraren inte har något bedömningsansvar. Att vara en välorganiserad medpedagog som fungerar väl såväl i planeringsstadiet som i genomförandefasen i mötet med eleverna i klassrummet skapar en stark tilltro till bibliotekariens kompetens. Detta ligger till grunden för spridandet av bibliotekariens kompetens och för att etablera en god kontakt med eleverna, den senare är till stor nytta inte bara under projektperioden utan inverkar naturligtvis även positivt på den traditionella biblioteksverksamheten.” (Malmberg & Graner 2014, s. 62-63)

Skolbibliotekarien kan med fördel vara med i alla stadier kring planering, genomförande samt uppföljande av olika projekt. Lärarna är experter på sina ämnen,

didaktik och att bedöma elevernas prestationer. Skolbibliotekarien kompletterar detta med kunskap om informationsprocessen (att hitta, utvärdera och använda). Skolbibliotekarien har även kompetens i skriv- och läsutveckling och läsfrämjande verksamheter som kan underlätta elevernas studiemotivation. Ett bra samarbete mellan pedagoger och bibliotekarie förbättrar elevernas möjlighet till ökad kunskap om korrekt informationssökning och källhantering, samt att det bidrar till att ge eleverna de verktyg som kan vara nödvändiga för att uppfylla de mål de ska uppnå i skolan, likväl som de kan använda när de kommer ut i vuxenlivet.

6.3 Att förmedla: Bibliotekarie – skola

Då skolbibliotekets uppdrag är att hjälpa eleverna nå sin måluppfyllelse samt att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens (LOS och MIK) kan man se processen genom gymnasiets tre år som en kunskapstrappa.

År 1 ges samtliga klasser en biblioteksvisning, alla får en allmän genomgång av Medie- och informationskunnighet (MIK) och källkritik samt arbetar med läs- och skrivfrämjande projekt (LOS). Yrkesprogrammen kan erbjudas en genomgång av hur att skriva dokumenterande text kopplat till sina yrkesstudier.

År 2 ges en fördjupad genomgång av informations- och källhantering som en *förberedelse* till gymnasiearbetet. Information om informationssökningsprocessen (ISP) erbjuds. Olika typer av läsfrämjande projekt erbjuds.

År 3 erbjuds information om och introduktion till akademiskt skrivande samt informationssökningshjälp för dem som fastnar i sitt gymnasiearbete. Informationssökningsprocessen fördjupas.

Kunskapstrappans syfte är att förbättra elevernas kunskap i medie- och informationskunnighet, öka deras källkritiska tänkande, hjälpa till i informationssökningsprocessen samt att introducera eleverna till vidare studier. Kunskapstrappan kvalitetssäkrar elevernas utbildning och ger dem likvärdig möjlighet till både medie- och informationskunnighet samt främjar deras fortsatta läs- och skrivutveckling även i det vuxna livet. Den förbereder dem för att bli aktiva medborgare i ett demokratiskt samhälle.

7. Sammanfattning

Denna biblioteksplan är framtagen för att säkerställa en god och kontinuerlig nivå på verksamheten på Staffangymnasiets skolbibliotek. Den ska dessutom fastställa bibliotekets roll som pedagogisk resurs på skolan. Biblioteket ska ses som en värdefull tillgång av både lärare och elever. Det främsta uppdraget är att arbeta för att främja den lustfyllda inlärningen samt att få eleverna att vilja läsa även på fritiden. Biblioteksverksamheten ska även göra att eleverna fortsätter att vara flitiga biblioteksanvändare i ett demokratiskt samhälle.

Biblioteket ska vara en neutral plats där eleverna känner sig "hemma", det ska vara en attraktiv miljö där eleverna har tillgång till närvarande vuxna. Det är en "annorlunda plats" – varken hem eller skola. Bibliotekarien är även en "annan sorts vuxen" – varken lärare eller förälder. Alla ska känna sig välkomna och alla ska bemötas med respekt. Här blir ingen bedömd eller granskad.

Biblioteksplanen hämtar inspiration från styrdokument som Bibliotekslagen, Skollagen, UNESCO:s och IFLA:s skolbiblioteksmanifest samt Gy11. De principer som fastslagits i dessa dokument är vad som ligger till grund för skolbibliotekets verksamhet.

För att biblioteksverksamheten ska ses som en pedagogisk resurs och för att arbetet ska flyta smidigt finns en så kallad ansvarsflödesmodell för hur arbetet mellan skola och bibliotek ska fungera. Denna modell har bland annat inspirerats av Skolverkets riktlinjer samt Bessemerskolans gymnasiebibliotek i Sandviken och går ut på att skolledning/rektorer legitimerar bibliotekets verksamhet och uppmanar lärare att samarbeta med bibliotekarien. Biblioteket ska ses som en pedagogisk resurs och ska bidra till att eleverna når sin måluppfyllelse. Ett steg att nå måluppfyllelsen är att arbeta för att elevernas kunskap i MIK och LOS ska byggas på varje år.

8. Litteraturlista & Källförteckning

IFLA/UNESCO. (2004). *IFLA/UNESCO:s riktlinjer för skolbibliotek*. Malmö: Pedagogiska Centralen Malmö Stad.

Loertscher, David V. (2000). *Taxonomies of the School Library Media Program*. Salt Lake City: Hi Willow Research & Pub. 2 utg. Nås via <https://www.davidloertscherlibrary.org/wp-content/uploads/2018/12/Taxonomies-of-the-SLM-Program-ebook.pdf>

Malmberg, S. & Graner, T. (2014). *Bibliotekarien som medpedagog: Eller: Varför sitter det ingen i lånedisken?*. Lund: BTJ Förlag.

Skolverket. (2011). *Gymnasieskola 2011 (GY2011)*. Stockholm: Norstedts.
Svensk biblioteks förening / Svenska Unescorådet. (2014). *Bibliotekens internationella manifest*. Stockholm: Svensk biblioteks förening.

Svenska Unescorådet. (2006). *Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest*. Svenska Unescorådets skriftserie 1/2006. s. 15. Nås via <http://u4614432.fldata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-folkbiblioteks-och-skolbiblioteksmanifest.pdf>

Sveriges Riksdag. Svensk författningssamling 2013:801. *Bibliotekslag (2013:801)*.

Sveriges Riksdag. Svensk författningssamling 2010: 800. *Skollag (2010:800)*.